

بررسی عوامل موثر بر تجدید ارائه سود هر سهم

دکتر فرزانه حیدرپور * حسن ازوجی **

تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۰۱/۱۸ تاریخ پذیرش: ۱۳۸۹/۰۲/۱۵

چکیده

این تحقیق عوامل موثر بر تجدید ارائه سود هر سهم را در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۶ مورد بررسی قرار داده است. بر این اساس رابطه بین متغیر وابسته (تفاوت سود هر سهم تجدید ارائه شده و نشده) با متغیرهای مستقل شامل اندازه شرکت، رشد فروش، نسبت اهرم مالی، بازده دارایی ها، شاخص محافظه کاری حسابداری، شاخص کیفیت سود، تغییر حسابرس و نسبت جریان نقدی عملیاتی به سود مورد آزمون قرار گرفت. هدف تحقیق حاضر یافتن عواملی است که بر تجدید ارائه سود هر سهم موثر می باشند.

روش تحقیق از نوع همبستگی است. در این تحقیق، تاثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته (تفاوت سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده) مورد بررسی قرار می گیرد. این فرآیند شامل پالایش و پردازش داده ها هم از لحاظ مفهومی و هم از لحاظ تجربی است. روش آزمون مبتنی بر ENTER بوده و بر اساس آن داده های متغیرهای مستقل وارد نرم افزار SPSS شده و بررسی رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته در یک مرحله انجام شده است. همچنین جهت بررسی رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته در هر سال از تحلیل همبستگی پیرسون سال به سال استفاده شده است. نتیجه اصلی تحقیق بیانگر آن است که از بین متغیرهای مستقل در نظر گرفته شده، تنها عامل موثر بر تجدید ارائه سود هر سهم، شاخص کیفیت سود است.

واژه های کلیدی: تجدید ارائه سود هر سهم، محافظه کاری حسابداری، شاخص کیفیت سود، تغییر حسابرس، اهرم مالی.

* استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، نویسنده اصلی و مسئول مکاتبات.

** کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.

۱- مقدمه

افزایش قابل توجه حجم تجدید ارائه ها در طی سال های گذشته، دلایل مختلفی دارد. در این خصوص توضیحات مختلفی از سوی مراجع مختلف مطرح شده است. از جمله این دلایل مربوط به گزارش هیأت مشاور در بهبود گزارشگری مالی کمیسیون بورس اوراق بهادار آمریکا (SEC)^۱ می باشد. این موضوع در گزارش هیات مذکور به شرح ذیل بیان شده است:

« افزایش در تجدید ارائه ها ناشی از دلایل مختلف است. از جمله آنها شامل این موارد است: تفسیر نامفهوم استانداردهای حسابداری و گزارشگری از سوی بیانیه های مربوطه، حسابرسان مستقل، کمیسیون بورس اوراق بهادار و همچنین هیئت نظارت بر حسابداری شرکت های سهامی عام (PCAOB)^۲؛ میزان قابل توجهی از کارهای انجام شده توسط شرکت ها برای آماده کردن و بهبود کنترل داخلی در به کارگیری مقررات بخش ۴-۴ در قانون سربانس اکسلی^۳؛ وجود کنترل های ضعیفی که باعث عدم موفقیت شرکت ها در شناخت و اصلاح اشتباهات حسابداری می شود. برخی ادعا می کنند که افزایش در تجدید ارائه ناشی از کاربرد وسیع مفهوم اهمیت و مباحث مربوط به آن در SAB 99 تحت عنوان « اهمیت » است (پلام لی^۴، ۲۰۰۸).

بعضی دیگر تجدید ارائه را به عواملی از جمله مدیریت سود، پیچیدگی معاملات، پیچیدگی حسابداری، ماهیت محافظه کارانه حسابرسان در عمل، و در حدس دوم قضاوت مدیریت (برداشت های مدیریت) در مورد قوانین و مقررات مربوط ساخته اند (پازن^۵، ۲۰۰۷). استانداردهاگذاران و مقامات قانونی در واکنش، دست به ابتکارات زیادی در مقابله با افزایش تعداد تجدید ارائه ها زده اند. از جمله آن ها تدوین استانداردها،

۱. Securities and Exchange Commission
 ۲. Public Company Accounting Oversight Board
 ۳. Sarbanes Oxley Act
 ۴. Plumlee
 ۵. Pozen

حرکت به سوی استانداردهای حسابداری بر مبنای اصول و غیره می باشد. به هر حال برای حل مسئله افزایش در تجدید ارائه، ابتدا فهم و درک عوامل اصلی مؤثر بر آن ضرورت دارد.

دانشگهیان با استفاده از تجدید ارائه به عنوان شاخص مدیریت سود (سوانسون و همکاران^۱، ۲۰۰۷ و غیره)، کیفیت تعهدات (می وی و همکاران^۲، ۲۰۰۷)، مدیریت ضعیف شرکت (اس ری نی و اسان^۳، ۲۰۰۵) فرضیات صریح و تلویحی را در مورد تجدید ارائه بیان نموده‌اند.

هدف تحقیق حاضر را می توان به دو بخش تفکیک کرد. هدف اولیه این تحقیق شناسایی و تعیین متغیرهای تأثیرگذار بر سود هر سهم تجدید ارائه شده در میان شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. بر اساس نتایج هدف اول، هدف دوم و اصلی تحقیق تعیین گردید. این هدف به دنبال تدوین مدل برای شناسایی عوامل موثر بر تجدید ارائه سود هر سهم می باشد که باعث متمایز بودن این تحقیق با سایر تحقیقات گذشته در نوع خود می باشد.

۲- پیشینه پژوهش

پلاملی و لامبردی^۴ (۲۰۰۸) در تحقیق خود تحت عنوان «تحلیلی بر دلایل اصلی تجدید ارائه» تجدید ارائه های رخ داده از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۶ را تحلیل و بیان نمود که هر تجدید ارائه به یکی از این چهار دلیل می باشد:

۱- اشتباه داخلی شرکت

۲- دستکاری عمدی

۳- پیچیدگی معاملات

۱. Swanson, Srivostava
۲. Mevay, Ge, Doyle
۳. Srinivasan
۴. M.Plumlee, T. Lombardi Yohn.

۴- برخی خصوصیات استانداردهای حسابداری در مورد تجدید ارائه هایی که به دلیل برخی خصوصیات استاندارد حسابداری بودند.

همچنین خصوصیات مشخصی از استانداردها که در تجدید ارائه مؤثرند مورد آزمون قرار گرفت. مشخصاً در این تحقیق تعیین شد که آیا تجدید ارائه ها مربوطند به:

۱- کمبود وضوح و صراحت استاندارد و یا تعدد مقالات مرتبط به استاندارد به دلیل صراحت کم استاندارد اصلی.

۲- استفاده از قضاوت های حرفه ای در به کارگیری استاندارد.

۳- استفاده بی مورد و نابجا از قوانین دشوار.

طبق تحقیق فوق اکثر تجدید ارائه های سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۶ (۵۷٪) به دلیل اشتباهات اساسی داخلی شرکت بودند بر خلاف این، از نظر عرف جمعی، عامل اصلی بیشتر تجدید ارائه ها پیچیدگی استانداردهای حسابداری می باشد.

کالن و همکارانش^۱ (۲۰۰۸) در تحقیقی تحت عنوان « تجدید ارائه حسابداری: آیا همیشه خبر ناخوشایندی برای سرمایه گذاران هستند؟ » نمونه ای وسیع از صورت های مالی تجدید ارائه شده طی سال های ۱۹۸۶ تا ۲۰۰۱ بین شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار نیویورک را مورد بررسی قرار داده و تجدید ارائه های ناشی از تغییرات در اصول حسابداری را با تجدید ارائه های ناشی از اشتباهات مورد مقایسه قرار داده اند. طبق این تحقیق سرمایه گذاران معمولاً تجدید را به عنوان یک هشدار منفی در نظر می گیرند. این موضوع به خاطر سه دلیل بالقوه است:

۱- تجدید ارائه ها مسائل مربوط به سیستم حسابداری را تعیین می کنند که ممکن است مسائل عملیاتی (و یا مدیریتی) وسیع تری را اظهار نمایند.

۲- تجدید ارائه باعث اصلاح کاهنده در جریان نقدی آتی مورد انتظار می شود.

۳- تجدید ارائه نشان دهنده تلاش های مدیریت جهت مخفی کردن (لاپوشانی)

۱. Callen , Livant, Dansegal

کاهش سود از طریق « حساب سازی »^۱ است.

تحقیق مذکور شواهدی را فراهم کرد مبنی بر این که واکنش بازار نسبت به تجدید ارائه های ناشی از اشتباهات حسابداری عموماً منفی است. همچنین آنها در این تحقیق نشان دادند که سرمایه گذاران نسبت به تجدید ارائه های افزایش یافته سود ناشی از اشتباهات حسابداری نیز واکنش نشان می دهند. آنها پیشنهاد کرده اند که در مورد اشتباهات افزایش یافته سود، نقص های مشاهده شده در سیستم حسابداری فقط از طریق اصلاحات افزایش یافته در جریان نقدی مورد انتظار آتی جبران می شوند.

شواهد فراهم شده در تحقیق کالن و همکارانش پیشنهاد می کند که سرمایه گذاران و اعتبار دهندگان (بستانکاران) و سایر استفاده کنندگان از صورت های مالی باید به طور دقیق اعلام تجدید ارائه را تجزیه و تحلیل کنند و وجود و جهت گیری بالقوه سه فاکتور ارائه شده در فوق را به منظور تعیین تأثیر تجدید ارائه بر بازار، ارزیابی نمایند. با این که بازار اغلب نسبت به اعلام تجدید ارائه واکنش منفی نشان می دهد، اما این در همه موارد رخ نمی دهد.

مایکل اترگ^۲ (۲۰۰۹) در تحقیق خود تحت عنوان « افشای تجدید ارائه شده و محافظه کاری های حسابداری بعد از آن » با بررسی ۲۱۳۲ تجدید ارائه رخ داده در شرکت های آمریکایی طی سال های ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۵، تغییرات در رویه های شناسایی سود شرکت ها بعد از افشای تجدید ارائه جهت اصلاح گزارشگری قبلی را آزمون نموده و نتیجه گرفت که این شرکت ها برای بازگرداندن مجدد قابلیت اتکای سود متقبل استراتژی شناسایی سود خیلی محافظه کارانه بعد از این افشای خواهند شد. طبق تحقیق اترگ اشتباهات حسابداری که از طریق تجدید ارائه افشای می شوند به اعتماد سرمایه گذاران لطمه می زنند، از اینرو این امر منجر به افزایش محافظه کاری در ارائه سود می شود.

۱. Cooking the Books

۲. Micheal Ettredge

سروری مهر (۱۳۸۵) در تحقیق خود تحت عنوان « بررسی ماهیت تعدیلات سنواتی در شرکت ها » به بررسی ماهیت تعدیلات سنواتی و علت آن در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۴ پرداخته است. هدف اصلی تحقیق او کسب شناخت کافی از اجزای تعدیلات سنواتی در شرکت های ایرانی و چگونگی رعایت استانداردهای حسابداری به ویژه استاندارد حسابداری شماره ۶ بوده است.

نتیجه اصلی تحقیق مذکور این بوده است که فرضیه «شرکت ها بابت تعدیلات سنواتی صورت های مالی خود را تنظیم و ارائه مجدد نمی کنند»، تایید شد. یعنی دلیل اصلی تجدید ارائه در شرکت های ایرانی طبق تحقیق سروری مهر تعدیلات سنواتی نمی باشد.

۳- فرضیه های پژوهش

سوالات مطرح شده در این تحقیق عبارتند از:

- سوال اول: آیا بین اندازه شرکت و تفاوت بین سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد؟
- سوال دوم: آیا بین رشد فروش و تفاوت بین سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد؟
- سوال سوم: آیا بین نسبت اهرم مالی و تفاوت بین سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد؟
- سوال چهارم: آیا بین بازده دارایی ها و تفاوت بین سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد؟
- سوال پنجم: آیا بین شاخص محافظه کاری حسابداری و تفاوت بین سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد؟
- سوال ششم: آیا بین تغییر حسابرس و تفاوت بین سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد؟

بررسی عوامل موثر بر تجدید ارائه سود هر سهم ۱۲۱

سوال هفتم: آیا بین شاخص کیفیت سود و تفاوت بین سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد؟

سوال هشتم: آیا بین نسبت جریان نقدی به سود و تفاوت بین سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد؟

بنابراین فرضیات این پژوهش عبارتند از:

فرضیه اول: بین اندازه شرکت و تفاوت بین سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد.

فرضیه دوم: بین رشد فروش و تفاوت بین سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد.

فرضیه سوم: بین نسبت اهرم مالی و تفاوت بین سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد.

فرضیه چهارم: بین بازده دارایی ها و تفاوت بین سود هر سهم ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد.

فرضیه پنجم: بین تغییر حسابرس و تفاوت بین سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد.

فرضیه ششم: بین شاخص محافظه کاری حسابداری و تفاوت بین سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد.

فرضیه هفتم: بین شاخص کیفیت سود و تفاوت بین سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد.

فرضیه هشتم: بین نسبت جریان نقدی به سود و تفاوت بین سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد.

۴- متغیرهای پژوهش

در این تحقیق بررسی می شود که تفاوت سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده به عنوان متغیر وابسته تحت تأثیر چه عواملی است. این عوامل به عنوان متغیرهای مستقل به شرح ذیل در نظر گرفته می شوند:

متغیر وابسته: عبارت است از تفاوت سود هر سهم تجدید ارائه شده و سود هر سهم تجدید ارائه نشده.

متغیرهای مستقل عبارتند از:

- ۱- اندازه شرکت: عبارت است از لگاریتم طبیعی جمع دارایی ها.
- ۲- رشد فروش: عبارت است از درصد تغییرات فروش سال جاری نسبت به فروش سال قبل.
- ۳- نسبت اهرم مالی: عبارت است از جمع بدهی ها به جمع دارایی ها.
- ۴- بازده دارایی ها: عبارت است از سود خالص تقسیم بر جمع دارایی ها.
- ۵- شاخص محافظه کاری حسابداری: در این تحقیق برای اندازه گیری محافظه کاری حسابداری از مدل گیولی و هاین^۱ (۲۰۰۰) استفاده شده است (رابطه ۱):

(۱)

$$(-1) \times \frac{\text{جریان نقدی حاصل از عملیات} - \text{هزینه استهلاک} + \text{سود خالص}}{\text{جمع دارایی ها در اول دوره}} = \text{شاخص محافظه کاری}$$

- ۶- شاخص کیفیت سود: عبارت است از تفاوت سود خالص و سود عملیاتی.
- ۷- تغییر حسابرس: یک متغیر کیفی است که در صورتی که شرکت در سال مورد نظر تغییر حسابرس داشته باشد مقدار آن یک و در غیر این صورت صفر می باشد.
- ۸- نسبت جریان نقدی به سود: عبارت است از جریان نقدی عملیاتی تقسیم بر

۱. Givoly & Hayn

۵- روش اجرای پژوهش

روش تحقیق حاضر کتابخانه‌ای و از نوع همبستگی است. در این تحقیق، تاثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته (تفاوت سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده) مورد بررسی قرار می‌گیرد با توجه به ماهیت مقطعی - زمانی داده‌های متغیرهای تحقیق از تحلیل پانلی استفاده شده است. همچنین جهت بررسی رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته در هر سال از تحلیل همبستگی پیرسون سال به سال استفاده شده است. نوع تحقیق حاضر تجربی از نوع میدانی است.

جامعه آماری مورد بررسی در این تحقیق شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۶ که تعداد آنها ۴۳۵ شرکت است. از میان جامعه آماری فوق تعداد ۷۲ شرکت به روش تصادفی ساده از صنایع مختلف انتخاب گردید.

داده های آماری تحقیق از صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۶ بدست آمده است. صورت های مالی شرکت های فوق از پایگاه اطلاعاتی بورس اوراق بهادار تهران اخذ شده است.

داده های مربوط به متغیرهای وابسته و مستقل از صورت های مالی شرکت های نمونه پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۶ بدست آمده است. با توجه به ماهیت مقطعی - زمانی داده های متغیرهای تحقیق از تحلیل پانلی با استفاده از نرم افزار SPSS و روش Enter برای تجزیه و تحلیل کمک گرفته شده است. همچنین جهت بررسی رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته در هر سال از تحلیل همبستگی پیرسون سال به سال استفاده شده است. جدول شماره ۱ داده های آماری و توصیفی را نشان می دهد:

جدول ۱- توصیف داده های آماری

کشیدگی	چولگی	انحراف معیار	میانگین	تعداد مشاهدات	شرح
۰.۸۱۶	۱.۱۵۸	۰.۰۰۹۲۲۳	۰.۰۰۳۳۶	۴۹۳	- تفاوت سود هر سهم تجدید ارائه شده و نشده
۴.۵۷۵	۱.۳۹۰	۰.۰۴۷۲۱۲	-۰.۰۲۷۸۳	۵۰۴	- شاخص کیفیت سود
۱.۸۱۲	۱.۰۲۸	۱.۴۰۷۹۷۷	۲۶.۵۹۶۰۹	۵۰۴	- اندازه شرکت
۱۶.۲۸۸	-۱.۳۸۶	۱.۲۳۶۹۵۵	۰.۷۳۵۲۹	۴۹۹	- نسبت جریان نقدی به سود
۰.۵۵۴	۰.۸۱۵	۰.۱۲۷۸۷۲	۰.۱۶۸۴۴	۵۰۴	- بازده دارایی ها
۱.۰۵۰	-۰.۲۴۵	۰.۱۵۲۷۲۰	۰.۶۷۵۰۷	۵۰۴	- نسبت اهرم مالی
۳.۰۶۳	۲.۲۴۷	۰.۳۳۳	۰.۱۳	۵۰۴	- تغییر حسابرس
۱۸.۰۲۷	۲.۹۴۲	۰.۳۴۷۲۲۲	۰.۲۱۱۶۴	۵۰۴	- رشد فروش
۶.۸۳۳	-۱.۱۹۷	۰.۱۶۳۲۵۲	-۰.۰۴۷۹۷	۵۰۴	- شاخص محافظه کاری

منبع: یافته های پژوهشگر

در جدول ۱:

تفاوت سود تجدید ارائه شده و نشده (متغیر وابسته): Y

شاخص کیفیت سود: X_1

اندازه شرکت: X_2

نسبت جریان نقدی عملیاتی به سود خالص: X_3

بازده دارایی ها: X_4

نسبت اهرم مالی: X_5

تغییر حسابرس: X_6

رشد فروش: X_7

شاخص محافظه کاری: X_8

۶- بررسی فرض نرمال بودن متغیر وابسته

از آنجا که نرمال بودن متغیر وابسته به نرمال بودن باقیمانده های مدل می انجامد و همچنین یکی از پیش فرض های مهم در تحلیل پانلی یا رگرسیون، نرمال بودن باقیمانده های مدل است، برای آزمون نرمال بودن متغیر وابسته فرضیات H_0 و H_1 به شرح زیر بیان می شوند:

داده ها برای متغیر وابسته از توزیع نرمال پیروی می کنند : H_0

داده ها برای متغیر وابسته از توزیع نرمال پیروی نمی کنند : H_1

جهت آزمون فرض فوق از آزمون کلموگروف - اسمیرنوف استفاده شده است. در این آزمون اگر سطح معناداری بیشتر از ۵٪ باشد فرض صفر در سطح ۹۵٪ رد نمی شود و بیانگر نرمال بودن توزیع داده های متغیر وابسته است.

بر اساس مقادیر ارائه شده در جدول ۲ از آنجایی که مقادیر سطح معناداری برای سال های مختلف بیشتر از ۵٪ است، پس فرض صفر یعنی نرمال بودن داده های متغیر وابسته رد نمی شود.

جدول ۲- نتایج آزمون کلموگروف - اسمیرنوف

سال	کلموگروف - اسمیرنوف Z	سطح معناداری
۱۳۸۰	۰.۶۲۸	۰.۸۲۵
۱۳۸۱	۰.۶۶۳	۰.۷۷۲
۱۳۸۲	۰.۷۳۷	۰.۶۴۹
۱۳۸۳	۰.۵۶۲	۰.۹۱۰
۱۳۸۴	۰.۸۹۳	۰.۴۰۲
۱۳۸۵	۰.۷۸۵	۰.۵۷۰
۱۳۸۶	۰.۵۶۲	۰.۹۱۰

منبع: یافته های پژوهشگر

۷- آزمون فرضیه‌ها و ارائه مدل نهایی

فرض صفر و فرض مقابل آن برای هر یک از هشت فرضیه تحقیق به شرح زیر می باشد:

$$\begin{aligned} H_0 : \beta_i &= 0 && \text{رابطه معنی دار نیست} \\ H_1 : \beta_i &\neq 0 && \text{رابطه معنی دار است} \\ i &= 0, 1, 2, \dots, 8 \end{aligned}$$

با توجه به آزمون انجام شده فرض صفر فقط برای β_1 رد می شود؛ یعنی متغیر X_1 (شاخص کیفیت سود) بر متغیر وابسته اثرگذار است. در نتیجه فرضیه هفتم (بین شاخص کیفیت سود و تفاوت بین سود هر سهم تجدید ارائه شده و تجدید ارائه نشده رابطه معنی دار وجود دارد) رد نمی شود. به عبارت دیگر شاخص کیفیت سود بر تفاوت سود هر سهم تجدید ارائه شده و نشده تاثیرگذار است. فرضیه های ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶ و ۸ رد می شوند. به عبارت دیگر بین اندازه شرکت، رشد فروش، نسبت اهرم مالی، بازده دارایی ها، تغییر حسابرِس، شاخص محافظه کاری حسابداری و نسبت جریان نقدی عملیاتی به سود با تفاوت سود هر سهم تجدید ارائه شده و نشده (متغیر وابسته) رابطه معنی دار وجود ندارد. نتایج آزمون فرضیه ها در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

بر اساس نتایج فرضیه های مدل نهایی به شرح رابطه (۱) تدوین می شود:

$$Y = 0.0215X_1 + \varepsilon \quad (1)$$

مدل فوق در سطح ۹۰٪ معنی دار است.

تفسیر ضریب:

به ازای هر واحد افزایش در متغیر مستقل X_1 (شاخص کیفیت سود)، متغیر وابسته (Y) ۰.۰۲۱۵ واحد افزایش خواهد یافت.

جدول ۳- جدول نتیجه آزمون

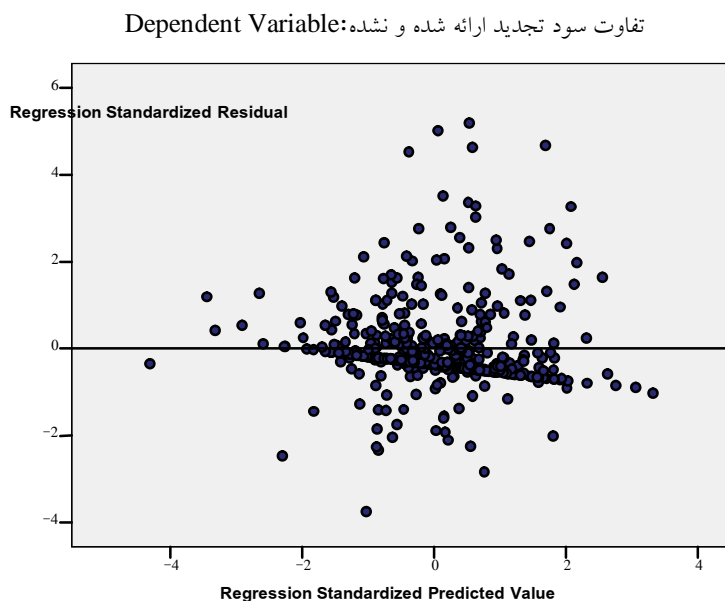
فرضیه	متغیر مستقل	سطح اهمیت (به درصد)	وضعیت رد یا تایید فرضیه
اول	اندازه شرکت	۷۲.۹	رد می شود
دوم	رشد فروش	۲۷.۷	رد می شود
سوم	نسبت اهرم مالی	۱۱.۶	رد می شود
چهارم	بازده دارایی ها	۴۳.۵	رد می شود
پنجم	تغییر حسابرس	۲۲	رد می شود
ششم	شاخص محافظه کاری	۷۱.۷	رد می شود
هفتم	شاخص کیفیت سود	۲.۷	تایید می شود
هشتم	نسبت جریان نقدی عملیاتی به سود خالص	۷۸.۹	رد می شود

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۸- اعتبار مدل

باقیمانده های مدل، حاصل تفاوت مقادیر پیش بینی و مقادیر واقعی است که بیانگر میزان متغیرهای مستقلی است که در مدل مدنظر قرار نگرفته است، اما بر متغیر وابسته اثرگذار هستند. که می توان بر اساس آن اعتبار مدل را بررسی کرد. نمودار پراکنندگی باقیمانده در مقابل برآورد ها به صورت نمودار ۱ می باشد:

نمودار ۱- پراکندگی برآوردها

با توجه به نمودار ۱ از آنجا که توزیع نقاط نمودار دارای الگوی سیستماتیک خاصی نمی باشند، نشان دهنده همسانی واریانس در مدل فوق است؛ در نتیجه می توان بیان نمود که متغیرهای دیگری وجود ندارند که بر متغیر وابسته تأثیرگذارند اما در مدل پیش بینی نشده باشند.

۹- بررسی رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته به صورت سال به سال

با توجه به اینکه طبق آزمون همبستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته بطور کلی طی ۷ سال (۱۳۸۰ الی ۱۳۸۶) فقط بین شاخص کیفیت سود و متغیر وابسته رابطه معنی دار وجود داشته است، بنابراین به بررسی رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته به صورت سال به سال پرداخته شده است که با توجه به جدول ۴ و با کمک تحلیل همبستگی پیرسون نتایج به شرح زیر بدست آمده است:

جدول ۴ - رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته به صورت سال به سال

متغیر وابسته	متغیرهای مستقل	آماره‌ها	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶
تفاوت سود تجدید ارائه شده و نشده	تفاوت سود خالص و سود عملیاتی	همبستگی	۰.۲۱۴	۰.۱۶۵	۰.۰۱۸	۰.۲۷۱	۰.۱۸۸	۰.۰۵۳	۰.۱۴۰
		پیرسون							
		سطح معناداری	۰.۰۷۳	۰.۱۷۱	۰.۸۸۰	۰.۰۲۴	۰.۱۲۱	۰.۶۶۱	۰.۲۴۳
	تعداد	۷۱	۷۰	۷۱	۶۹	۶۹	۷۲	۷۱	
	اندازه شرکت	همبستگی	۰.۱۱۵	۰.۰۱۰	-۰.۰۹۶	-۰.۰۹۵	۰.۱۳۶	۰.۱۱۵	۰.۲۸۵
		پیرسون							
سطح معناداری		۰.۳۴۰	۰.۹۳۵	۰.۴۲۷	۰.۴۳۷	۰.۲۶۵	۰.۳۳۴	۰.۰۱۶	
تعداد	۷۱	۷۰	۷۱	۶۹	۶۹	۷۲	۷۱		
نسبت جریان نقدی به سود	همبستگی	-۰.۰۰۶	۰.۰۹۳	-۰.۰۹۷	۰.۰۳۲	-۰.۰۸۵	۰.۰۶۵	۰.۰۵۴	
	پیرسون								
	سطح معناداری	۰.۹۶۰	۰.۴۴۵	۰.۴۱۹	۰.۷۹۷	۰.۴۸۸	۰.۵۹۰	۰.۶۵۶	
تعداد	۷۰	۶۹	۷۱	۶۸	۶۹	۷۲	۷۰		
بازده داراییها	همبستگی	-۰.۱۰۷	-۰.۱۱۸	-۰.۰۹۷	۰.۰۴۰	-۰.۰۳۹	۰.۲۷۳	۰.۰۳۷	
	پیرسون								
	سطح معناداری	۰.۳۲	۰.۳۱	۰.۴۲۲	۰.۷۴۴	۰.۷۴۹	۰.۰۲۰	۰.۷۶۰	
تعداد	۷۱	۷۰	۷۱	۶۹	۶۹	۷۲	۷۱		
نسبت اهرم مالی	همبستگی	۰.۰۰۸	۰.۰۲۵	۰.۱۴۲	-۰.۱۲۹	۰.۰۹۵	-۰.۲۰۴	۰.۰۶۸	
	پیرسون								
	سطح معناداری	۰.۹۴۹	۰.۸۳۹	۰.۲۳۸	۰.۲۹۲	۰.۴۳۷	۰.۰۸۶	۰.۵۷۴	
تعداد	۷۱	۷۰	۷۱	۶۹	۶۹	۷۲	۷۱		

۰.۰۴۴	۰.۰۷۳	-۰.۰۹۹	۰.۱۹۶	-۰.۲۰۴	۰.۱۷۹	۰	همبستگی	تغییر حسابرس
۰.۷۱۳	۰.۵۴۴	۰.۴۱۹	۰.۱۰۶	۰.۰۸۷	۰.۱۳۸	۰	پیرسون	
۷۱	۷۲	۶۹	۶۹	۷۱	۷۰	۷۱	سطح معناداری	
۰.۰۴۴	۰.۰۷۳	-۰.۰۹۹	۰.۱۹۶	-۰.۲۰۴	۰.۱۷۹	۰	تعداد	
-۰.۳۵۹	۰.۰۰۱	۰.۰۱۶	-۰.۰۶۹	-۰.۰۴۳	۰.۰۵۰	-۰.۱۶۱	همبستگی	رشد فروش
۰.۰۰۲	۰.۹۹۲	۰.۸۹۹	۰.۵۷۵	۰.۷۲۳	۰.۶۸۴	۰.۱۷۹	پیرسون	
۷۱	۷۲	۶۹	۶۹	۷۱	۷۰	۷۱	سطح معناداری	
-۰.۳۵۹	۰.۰۰۱	۰.۰۱۶	-۰.۰۶۹	-۰.۰۴۳	۰.۰۵۰	-۰.۱۶۱	تعداد	
۰.۱۲۱	۰.۱۸۰	-۰.۱۹۲	-۰.۱۳۵	-۰.۱۷۹	-۰.۰۶۶	-۰.۱۳۰	همبستگی	شاخص محافظه کاری
۰.۳۱۴	۰.۱۳۰	۰.۱۱۴	۰.۲۶۸	۰.۱۳۶	۰.۵۸۷	۰.۲۷۸	پیرسون	
۷۱	۷۲	۶۹	۶۹	۷۱	۷۰	۷۱	سطح معناداری	
۰.۱۲۱	۰.۱۸۰	-۰.۱۹۲	-۰.۱۳۵	-۰.۱۷۹	-۰.۰۶۶	-۰.۱۳۰	تعداد	

ادامه جدول شماره ۴

منبع: یافته‌های پژوهشگر

با توجه به جدول (۴) و با در نظر گرفتن سطح معناداری که اگر کمتر از ۵٪ باشد رابطه معنا دار است، نتایج زیر حاصل گردید:

در سال ۱۳۸۳ فقط شاخص کیفیت سود با متغیر وابسته (تفاوت سود هر سهم تجدید ارائه شده و نشده) رابطه مثبت معنی دار دارد.

همچنین در سال ۱۳۸۵ فقط بازده دارایی‌ها با متغیر وابسته (تفاوت سود هر سهم تجدید ارائه شده و نشده) رابطه مثبت معنی دار دارد. در سال ۱۳۸۶ نیز اندازه شرکت با متغیر وابسته رابطه مثبت معنی دار دارد و رشد فروش با متغیر وابسته رابطه منفی معنی دار دارد. در سایر سال‌ها نیز رابطه‌ای بین متغیرهای مستقل و وابسته دیده نشده است.

۱۰- نتایج تحقیق

با توجه به نتایج آزمون فرضیه ها در این تحقیق و همچنین مدل تدوین شده، می توان بیان نمود که در شرکت های ایرانی تنها عامل موثر بر تجدید ارائه سود هر سهم عامل کیفیت سود است؛ این نتیجه با نتیجه تحقیق پلاملی (۲۰۰۸) که اصلی ترین عامل را تعدیلات سنواتی بیان نموده است، متفاوت می باشد؛ این در حالی است که طبق تحقیق سروری مهر تجدید ارائه ها در شرکت های ایرانی کمتر به دلیل تعدیلات سنواتی می باشد این موضوع در تحقیق حاضر در بخش اعتبار مدل (نمودار شماره ۱ نمودار باقیمانده ها در مقابل برآوردها) نیز تایید شده است.

۱۱- محدودیت های پژوهش

عدم شناسایی برخی عوامل موثر بر تجدید ارائه سود هر سهم به دلیل عدم امکان دسترسی به مدارک و شواهد کافی، که از جمله این عوامل عبارتند از: ضعف سیستم های حسابداری، اشتباهات داخلی شرکت، ویژگی ها و تفاسیر اشتباه از بکارگیری برخی استانداردهای حسابداری، و تغییر مدیریت از جمله محدودیت های این تحقیق هستند.

۱۲- پیشنهادهای پژوهش

۱-۱۲- پیشنهادهای کاربردی حاصل از پژوهش:

- ۱- از آنجا که بر اساس نتایج آزمون های این تحقیق تنها عامل موثر بر تجدید ارائه سود هر سهم، شاخص کیفیت سود (تفاوت بین سود خالص و سود عملیاتی) می باشد، بنابراین پیشنهاد می شود سرمایه گذاران و تحلیل گران مالی در پیش بینی میزان تجدید ارائه سود هر سهم به کیفیت سود و عوامل موثر بر آن توجه نمایند.
- ۲- اگرچه در این تحقیق به دلیل عدم امکان دسترسی به داده ها، متغیرهای مستقل غیرمالی از جمله تغییر مدیریت، ضعف سیستم های حسابداری، اشتباهات داخلی

شرکت، ویژگی ها و تفاسیر اشتباه از بکارگیری برخی استانداردهای حسابداری مورد مطالعه و تجزیه و تحلیل قرار نگرفته است، بنابراین پیشنهاد می شود تحلیل گران و سرمایه گذاران و سایر تصمیم گیرندگان مالی برای پیش بینی میزان تجدید ارائه سود هر سهم موارد فوق را مدنظر قرار دهند.

۱۲-۲- پیشنهادها برای پژوهش های آتی:

با توجه به این که تنها عامل موثر (طبق نتایج این تحقیق) بر تجدید ارائه سود هر سهم شاخص کیفیت سود (تفاوت بین سود خالص و سود عملیاتی) است. از طرفی " تفاوت بین سود خالص و سود عملیاتی " یک شاخص کلی می باشد که خود ناشی عوامل مختلفی است، با توجه به این که طبق نتایج این تحقیق تجدید ارائه فقط در ارتباط با کیفیت سود است در نتیجه پیشنهاد می شود در تحقیقات آتی عوامل موثر بر کیفیت سود در ارتباط با تجدید ارائه سود هر سهم مورد بررسی قرار گیرند. همچنین پیشنهاد می شود در تحقیقات آتی از متغیرهای مستقل غیر مالی مانند تغییر مدیریت، ضعف سیستم های حسابداری، اشتباهات داخلی شرکت، ویژگی ها و تفاسیر اشتباه از بکارگیری برخی استانداردهای حسابداری در بررسی ها استفاده شود.

منابع

استانداردهای حسابداری، (۱۳۸۵)، چاپ هشتم، تهران سازمان حسابرسی.
سروری مهر، صمد، (۱۳۸۵)، " بررسی ماهیت تعدیلات سنواتی در شرکت ها "، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه علامه طباطبائی.
نظری، رضا، عزیز، عالی ور، نویسی فرشید، (۱۳۸۶)، " تغییرات حسابداری و اصلاح اشتباهات "، نشریه شماره ۶۵، چاپ دهم، تهران، سازمان حسابرسی.

Accounting Changes and Error Corrections , (2005) , SFAS No.154 .

Frieder, Laura, Shanthikumar, Devin ,(2008), "After a Restatement: Long-Run Market and Investor Response".

L.callen, Jeffery, Livant, Joshua, Dan Segal, (2008), "Accounting Restatements: Are They Always Bad News for Investors? ".

Plumlee, Marlen, Lombardi Yohn, Teri, (2008), " An Analysis of the Underlying Causes of Restatements".

Ettredge, Michael; Huang, Ying; Zhang, Weining, (2009), "Restatement Disclosures and Subsequent Accounting Conservatism", University of Kansas .

Archive of SID